

Tugiteenused ja nende rakendamise kord Võhma Koolis

§ 1. Üldpõhimõtted ja mõisted

(1) **Haridusliku erivajadusega õpilane** on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õpest eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toovad kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppekestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas, milleks on õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid, taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.

(2) **Õpilase andekust** käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilasel on oma kõrgete võimete tõttu eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning ta on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid: üldine intellektuaalne võimekus, akadeemiline võimekus, loominguline mõtlemine, liidrivõimed, võimed kujutavas või esituskunstis jm.

(3) **Individuaalne õppekava** on hariduslike erivajadustega õpilaste jaoks koostatud õppekava, milles kirjeldatakse õpilasele vajalikke tingimusi võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. Selle koostamisel kaasatakse vanem, vajadusel aineõpetajad, tugispetsialistid.

(4) **Individuaalne käitumise tugikava** on haridusliku erivajadusega õpilase jaoks koostatud kirjalik kokkulepe, mis loob õpilasele tingimused käitumuslike probleemide ületamiseks ja arendab sotsiaalseid oskusi.

(5) **Tugiteenus** on õpiabiõpetaja, logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja teiste spetsialistide poolt osutatud teenus.

(6) **Tugimeede** on tarvitusele võetav abinõu, mida rakendatakse eesmärgiga toetada õpilasi õpitulemuste omandamisel, käituma kooli kodukorra kohaselt ja teistest lugu pidama ning ennetada turvalisust ohustavate olukordade tekkimist koolis.

(7) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse **kaasava õppe** põhimõtetest, mille kohaselt haridusliku erivajadusega õpilane õpib üldjuhul elukohajärgse kooli tavaklassis kehtestatud õppekava alusel, aga võetakse arvesse ka tema hariduslikke erivajadusi.

(8) Käesolevas korras reguleerimata juhtumite lahendamisel lähtutakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, põhikooli riiklikus õppekavas ja määrustes sätestatust.

§ 2. Tugimeetmete rakendamine

(1) Tugimeetmete rakendamise eesmärk on võimalikult varajane haridusliku erivajaduse märkamine ja püüd ennetada õpi-, käitumis- ja suhtlemisprobleeme.

(2) Tugimeetmed on suunatud õpiraskustega, käitumisprobleemidega, tervisehäiretega, pikemaajaliselt õpikeskkonnast eemal viibivatele, koolikohustust mittetäitvatele, kooli õppekeelt ebapiisavalt valdavatele või eriti andekatele õpilastele.

(3) Tugimeetmeid rakendatakse õpilastele, kes:

- 1) on jäänud klassikursust kordama;
- 2) on üle viidud järgmisesse klassi mitterahuldava(te) hindega (hinnetega);
- 3) on lõpetanud õppeperioodi mitterahuldava hindega;
- 4) on jäänud mingil põhjusel õppeperioodi lõpus hindamata;
- 5) ei täida koolikohustust;
- 6) ei suuda täita olemasolevat õppekava;
- 7) on pikemaajaliselt koolist eemal viibinud;
- 8) on käitumiseraskustega;
- 9) on andekas;
- 10) ei valda piisavalt kooli õppekeelt.

§ 3. Tugispetsialistid koolis

(1) **Õpetaja:**

- 1) on õpilase probleemide esmane märkaja;
- 2) kasutab tundides haridusliku erivajadusega õpilase (edaspidi *HEV õpilase*) abistamiseks vajalikke võtteid: õpilase eripärast tulenev lähenemine, individuaalne juhendamine ja sobiva õppevara kasutamine. Väljaspool tundi lisanduvad vajadusel konsultatsioonitunnid;
- 3) konsulteerib raskuste püsimisel hariduslike erivajadusega õpilase õppe koordineerijaga (edaspidi *HEV-koordineerija*), et kohaldada tõhusamat õpiabi tunnis või tunniväliselt.

(2) **Klassijuhataja:**

- 1) suhtleb perega, andes teada probleemsest valdkonnast ja kasutuselevõetud tugimeetmetest, abistab õpilasi probleemide lahendamisel, jälgib koolikohustuse täitmist;
- 2) konsulteerib raskuste püsimisel HEV-koordineerijaga, et kohaldada tõhusamat õpiabi tunnis või tunniväliselt.

(3) **Sotsiaalpedagoog:**

- 1) osaleb HEV õpilaste väljaselgitamisel, tegeleb nende peredega, abistab õpilasi isiklike ja sotsiaalsete probleemide lahendamisel ja jälgib koolikohustuse täitmist;
- 2) osutab abi HEV õpilastele klassikollektiiviga kohanemisel, teeb ennetavat tööd koolikiusamise valdkonnas ja abistab konfliktsituatsioonide väljaselgitamisel ja lahendamisel;
- 3) esindab vajadusel HEV õpilasi väljaspool kooli, osaleb HEV õpilaste küsimusi puudutavatel koosolekutel koolis ja väljaspool kooli.

(4) **Logopeed:**

- 1) toetab õpilase arengut, aidates kaasa kõne nende valdkondade arengule, mis on vajalikud õppekava omandamiseks;
- 2) osaleb hariduslike erivajaduste väljaselgitamisel, logopeedilise abi planeerimisel ning korraldamisel;
- 3) teeb koostööd kooli juhtkonna, õpetajate, lapsevanemate ja erialaspetsialistidega, et leida parimad võimalused lugemis-, kirjutamis- ja kõneraskustega õpilaste õpetamiseks;
- 4) teeb vajadusel ettepaneku individuaalse õppekava rakendamiseks.

(5) Eripedagoog:

- 1) valib sobiva õppemethodika, õppematerjalid ning arendab õpilase õpioskuste ja enesekontrolli kujundamist, aitab luua õppeainete vahelisi seoseid ning suunab kasutama õpilasele sobivaid strateegiaid õppematerjali omandamiseks;
- 2) teeb koostöös klassiõpetaja, aineõpetaja ja teiste spetsialistidega ettepanekuid õpiabi vajavate õpilaste suunamiseks õpiabi rühma, koostab vajalikud töökavad;
- 3) osaleb õpilase individuaalsuse kaardi (edaspidi *ÕIK*) täitmisel;
- 4) hoiab end kursis õpilase õpitulemustega, osaleb koostöös aineõpetajaga õpilase hinnete kujundamisel, IÕK koostamisel ning rakendamisel.

(6) Koolipsühholoog on kooli tugiteenuste spetsialist, kellelt õpilane, õpetaja ja vanem saavad infot ja konsultatsiooni psühholoogilis-pedagoogilistes küsimustes.

Koolipsühholoog(i):

- 1) töö eesmärgiks on lisaks HEV õpilaste arengu toetamisele ka üldise vaimse ja füüsilise turvalisuse ning positiivse koolikliima edendamine ja vaimse tervise probleemide ennetamine.
- 2) aitab kaasa käitumisprobleemide ennetamisele, klassikursuse kordajate, koolist väljalangejate ja mõjuva põhjusteta puudujate hulga vähenemisele ning koolikiusamise ja -vägivalla vähenemisele;
- 3) töö on kooskõlas kooli arengukava ja õppekavaga.

(7) Kooliõde nõustab õpetajaid ja tugisüsteemi liikmeid õpilaste terviseprobleemide küsimustes.

(8) HEV-koordineerija:

- 1) ülesandeks on HEV õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel;
- 2) toetab õpetajat töös HEV õpilasega, määrab koostöös spetsialistidega sobiva õpiabivormi ja jälgib/hindab õpiabi tõhusust, suunab õpilase individuaalsuse kaardi täitmist.
- 3) teavitab ja nõustab tulenevalt vajadusest lapsevanemat, teeb ettepanekuid juhtkonnale vajalike meetmete rakendamiseks
- 4) koordineerib tugisüsteemi koostööd koolis ning vastavate asutustega väljaspool kooli.

§ 4. HEV õpilastele rakendatavad tugimeetmed

(1) Direktori otsusel rakendatakse järgmisi tugimeetmed:

- 1) arenguveestluse läbiviimine;
- 2) individuaalse õppekava rakendamine;
- 3) õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma;
- 4) soovitus õpilase vastuvõtmiseks kooli juures tegutsevasse huvi- või aineringi;
- 5) õpilase vastuvõtmine õpiabirühma eripedagoogilise või logopeedilise abi osutamiseks;
- 6) tugispetsialisti teenuse osutamine väljaspool kooli.

(2) Tugimeetmed nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanema nõusolekul on:

- 1) õpilase üleviimine põhiharidust omandavate õpilaste eriklassi;
- 2) osalise ajaga õpe individuaalselt või väiksemas rühmas;
- 3) õppe korraldamine põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi;
- 4) põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste asendamine või vähendamine/suurendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine;
- 4) terviseseisundist tuleneva koduõppe rakendamine

(3) Vajaduse korral saavad õpilased osa järgmistest tugimeetmetest:

- 1) vanema soovil koduõppe rakendamine;
- 2) andekate õpilaste toetamine;
- 3) konsultatsioonid väljaspool õppetunde;
- 4) meditsiiniline abi.

(4) Koostöö väljaspool kooli toimub järgmiste komisjonide ja koostööpartneritega:

- 1) kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialist;
- 2) kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja;
- 3) (noorsoo)politsei;
- 4) perearstid, psühholoogid, psühhiaatrid;
- 5) õppenõustamiskeskused, tugikeskused, rehabilitatsioonikeskused,
- 6) huvialakoolid ja noortekeskused;
- 7) MTÜ – d ja erinevad projektid.

§ 5. Tugisüsteemi kirjeldus

(1) Õpiraskustega õpilaste õppe korraldamisel kasutab kool kolme tasandit:

- 1) õpilase hariduslike erivajaduste märkamine ja esialgne toetamine klassi tasandil;
- 2) õpilase arengu toetamine kooli tasandil;
- 3) õpilase arengu toetamine võrgustikutöös.

§ 6. Õpilase hariduslike erivajaduste märkamine ja esialgne toetamine klassi tasandil

(1) Õpilase toetamise klassi tasandil korraldavad aineõpetaja, klassijuhataja, vajadusel õpilasega varem tegelenud spetsialistid.

(2) Tööd koordineerib ja fikseerib klassijuhataja:

- 1) õpiraskuste tekkimise põhjuste väljaselgitamine;
- 2) õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi avamine;
- 3) vestlus õpilasega ja vajadusel vanemaga;
- 4) vajalike tugimeetmete määratlemine ja rakendamine;
- 5) meetmete mõjususe hindamine.

§ 7. Õpilase arengu toetamine kooli tasandil

(1) Õpilase arengu toetamise kooli tasandil korraldavad aineõpetaja, klassijuhataja, HEV-koordineerija, tugispetsialistid.

(2) Tööd koordineerib ja fikseerib HEV-koordineerija:

- 1) toimub rakendatud tugimeetmete analüüs ja mitterahuldavate tulemuste jätkumise põhjuste väljaselgitamine;
- 2) vestlus õpilasega ja vanemaga;
- 3) HEV-koordineerija avab HEV õpilase individuaalsuse arengu jälgimise kaardi;
- 4) vajalike tugimeetmete määratlemine ja rakendamine;
- 5) õpilane arvatakse HEV õpilaste hulka ja kantakse Eesti Hariduse Infosüsteemi (edaspidi EHIS);
- 6) meetmete mõjususe hindamine: tugiteenuse rakendamise tulemuslikkuse kohta märgivad kõik hariduslike erivajadustega õpilasega tegelenud õpetajad ja spetsialistid kord poolaastas õpilase individuaalse arengu kaarti õpilase ainealase toimetuleku kirjelduse ja esitavad omapoolsed soovitusel;

- 3) õppeained, millele individuaalne õppekava koostatakse;
- 4) rakendatavad tugisüsteemid;
- 5) individuaalse õppekava rakendamise aeg ja tulemuste hindamise kord;
- 6) individuaalse õppekava koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused.

§ 10. Käitumisprobleemidega õpilase õppe korraldamine

(1) Enne tugi- või mõjutusmeetme määramist kuulatakse ära õpilase selgitused ja põhjendatakse õpilasele tugi- või mõjutusmeetme valikut.

(2) Tugi- ja mõjutusmeetmeid rakendatakse eesmärgiga mõjutada õpilast kooli kodukorra kohaselt käituma ja teistest lugu pidama ning ennetada turvalisust ohustavate olukordade tekkimist koolis.

(3) Mõjutusmeetmed lähtuvad põhimõttest, et kodukorra rikkumiste puhul õpilane mõistaks oma tegu, vastutaks selle tagajärgede eest ja oleks ise kaasatud kahju heastamisse.

(4) Ennetusena reguleerib klassijuhataja suhteid klassis ja toetab klassijuhatajatööga positiivse klassikliima kujunemist, reageerib otsustavalt igasugusele kiusamisele ja vägivallale. Õpilase vähemhäiriva, tähelepanu otsiva, pahatahtliku või sõnakuulmatu käitumise puhul sekkuvad õpetajad klassitasandil. Õpetajale on abistavateks meetmeteks sotsiaalpedagoogi konsultatsioon, koolitused, nõupidamised HEV-koordineerija või juhtkonnaga.

(5) Õpilasele võib rakendada üht või mitut järgnevat mõjutusmeetet:

- 1) suuline märkus, vajadusel klassijuhataja teavitamine;
- 2) kirjalik märkus eKoolis;
- 3) vanema teavitamine, vajadusel probleemvestlus õpilase ja piiratud teovõimega õpilase vanemaga (klassijuhataja, sotsiaalpedagoog);
- 4) õppetunnist eemaldamine koos kohustusega viibida sotsiaalpedagoogi või õppealajuhataja kabinetis ja saavutada tunni lõpus nõutavad õpitulemused.

(6) Püsivate käitumisprobleemide puhul määratletakse käitumise põhjused sotsiaalpedagoogi/koolipsühholoogi abil ja tehakse tihedat koostööd koduga. Saadud infost tulenevalt kujundatakse sekkumised.

(7) Püsivate probleemide puhul koordineerib käitumisraskustega lapse toetamist sotsiaalpedagoog koostöös HEV-koordineerijaga, määraes õpilasele eelkõige tuge igapäevasel käitumisel, koolikohustuse täitmisel ja õppetöös edasijõudmisel.

(8) Õpilasele võib rakendada üht või mitut järgnevat mõjutusmeetet:

- 1) õppetunnist eemaldamine koos kohustusega viibida sotsiaalpedagoogi või õppealajuhataja kabinetis ja saavutada tunni lõpus nõutavad õpitulemused;
- 2) pärast õppetundide lõppemist koolis viibimise kohustus koos määratud tegevusega kuni 1,5 tunni ulatuses ühe õppepäeva jooksul (piiratud teovõimega õpilase vanematele teatamisega kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis);
- 3) sotsiaalpedagoogi ja/või psühholoogi vestlus õpilasega;
- 4) õpilasega tema käitumise arutamine direktori või õppealajuhataja juures;
- 5) käitumise tugikava koostamine.

(9) Tõsisemate juhtumite korral kaasatakse linna sotsiaaltöötaja või politsei. Koostööd juhib sotsiaalpedagoog.

(10) Õpilasele võib rakendada üht või mitut järgnevat mõjutusmeetet:

- 1) õpilase käitumise arutamine vanemaga;
- 2) õpilasega tema käitumise arutamine direktori või õppealajuhataja juures;
- 3) õpilasele tugiisiku määramine;
- 4) kirjalik noomitus direktori käskkirjaga;
- 5) esemete, mida õpilane kasutab viisil, mis ei ole kooskõlas kooli kodukorraga, kooli hoiulevõtmine;
- 6) õppetunnist eemaldamine koos kohustusega viibida määratud kohas ja saavutada tunni lõpuks nõutavad õpitulemused, kusjuures antud mõjutusmeetmete rakendamise ajal tagab kool järelevalve õpilase üle ja vajaduse korral õpilase pedagoogilise juhendamise;
- 7) konfliktolukorras osalenud poolte lepitamine eesmärgiga saavutada kokkulepe edasiseks tegevuseks;
- 8) ümarlaua kokkukutsumine koos vanematega;
- 9) kooli jaoks kasuliku tegevuse elluviimine, mida võib kohaldada vaid õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul, kusjuures antud mõjutusmeetmete rakendamise ajal tagab kool järelevalve õpilase üle ja vajaduse korral õpilase pedagoogilise juhendamise ning käesoleva mõjutusmeetme rakendamisest teavitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis piiratud teovõimega õpilase vanemat.
- 10) pärast õppetundide lõppemist koolis viibimise kohustus koos määratud tegevusega kuni 1,5 tunni ulatuses ühe õppepäeva jooksul, kusjuures mõjutusmeetme rakendamisest teavitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis piiratud teovõimega õpilase vanemat. Kui õpilase koolist koju jõudmiseks on vajalik transpordi kasutamine, arvestatakse mõjutusmeetme rakendamisel transpordi korraldusega.
- 11) ajutine keeld võtta osa õppekavavälisest tegevusest koolis, näiteks üritustest ja väljasõitudest;
- 12) ajutine õppes osalemise keeld kuni 10 õppepäeva ulatuses ühe õppepoolaasta jooksul koos kohustusega saavutada selle perioodi lõpul nõutavad õpitulemused. Mõjutusmeetme rakendamise otsustab kooli õppenõukogu, otsus vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilasele või piiratud teovõimega õpilase puhul vanemale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu. Õpilasele, kellele kohaldatakse ajutist õppes osalemise keeldu, koostatakse koostöös õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul koostöös vanemaga IÕK, et tagada nõutavate õpitulemuste saavutamine. Piiratud teovõimega õpilase vanem tagab käesolevas lõikes nimetatud mõjutusmeetme kohaldamise ajaks järelevalve õpilase üle ning õppe korraldamise IÕK kohaselt.
- 13) käitumise tugikava koostamine.

§ 11. Käitumise tugikava koostamine ja rakendamine

(1) Kui õpilase õpiraskused on otseselt seotud käitumisprobleemidega, rakendatakse õpilasele käitumise tugikava.

(2) Käitumise tugikava koostamise eesmärk on juhtida kõiki lapsega kokku puutuvaid inimesi koostööle, et arendada lapse sotsiaalseid oskusi ning suunata teda eneseanalüüsile. Eriti oluline on tihe koostöö vanemaga, sest sageli on lapse käitumishäirete põhjuseks ebastabiilne olukord perekonnas.

(3) Tugikava elluviimise ajaks määratakse õpilasele tugiisik, kes teda jälgib ning toetab.

(4) Tugikava koostamise algatab klassijuhataja.

(5) Tugikava koostatakse kokkulepitud vormis, milles tuuakse välja:

- 1) üldandmed õpilase kohta;

- 2) käitumuslikud probleemid, nende mõju õpilasele ja kaaslastele (eakaaslased, täiskasvanud);
- 3) raskused sotsiaalsetes oskuses (enesehinnang, koostööoskus, oskamatus erinevates olukordades käituda jms);
- 4) tegevused olukorra parendamiseks;
- 5) kokkulepped ja täitmise tähtaeg.

§ 12. Andeka õpilase toetamine

(1) Andekas õpilane on 1.-9. klassi õpilane, kellel on kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning, kes on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid: üldine intellektuaalne võimekus, akadeemiline võimekus, loominguline mõtlemine, liidrivõimed, võimed kujutavas või esituskunstis jm.

(2) Andeka õpilase väljaselgitamisele ja erivajadusele pööravad tähelepanu aineõpetajad, ringijuhid, tugisüsteemi spetsialistid ja klassijuhatajad.

(3) Õpetaja toetab ja juhendab õpilaste andekuse väljaselgitamist ning teeb õpilasele, vanematele ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks süvendatud pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks (täiendav õppetöö, õppekorralduse muutmine, olümpiaadid, täiendavad uurimistööd, ekskursioonid, õppekäigud, lisakonsultatsioonid jne).

(4) Andeka õpilase toetamise meetmed koolis:

- 1) lisatöö ainetunnis;
- 2) tunniväline toetamine (aineringid, projektides osalemine, individuaalsed konsultatsioonid jms);
- 3) ettevalmistav töö aineolümpiaadideks, konkurssideks jms;
- 4) teaduskooli suunamine ja juhendamine;
- 5) vajadusel IÕK rakendamine.